

Nr 198.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående resestipendier åt rektorer och lärare vid statliga och statsunderstödda handelsgymnasier samt med dem jämförliga läroanstalter; given Stockholms slott den 11 februari 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
Enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

B. J:son Bergqvist.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 11 februari 1921.*

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, TAMM, HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Bergqvist anförde härefter:

Vid anmälan den 7 januari 1921 av anslagsbehoven under riksstatsens för år 1922 åttonde huvudtitel hemställde jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på proposition angående resestipendier åt rektorer och lärare vid statliga och statsunderstödda

Resestipendier åt rektorer och lärare vid statliga och statsunderstödda handelsgym-

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 167 häft. (Nr 198.) 1

nasier samt
med dem
jämförliga
läroanstalter.

handelsgymnasier samt med dem jämförliga läroanstalter, beräkna för ändamålet på extra stat för år 1922 ett belopp av 4,000 kronor. Denna min hemställan blev av Kungl. Maj:t bifallen.

Anledningen till att jag vid berörda tillfälle icke ansåg mig böra göra slutlig framställning i ämnet angav jag därvid vara, att förevarande fråga nära sammanhängde med spörsmålet om handelsgymnasiernas omorganisation, i vilket avseende jag tillkännagav mig hava för avsikt att senare för Kungl. Maj:t framlägga förslag. Sedan jag förut i dag förelagt Kungl. Maj:t sådant förslag och Kungl. Maj:t i enlighet med min därvid gjorda hemställan beslutat avlåta proposition i ämnet till riksdagen, anhåller jag att få ånyo anmäla den nu förevarande frågan.

Jag nämnde vid min första anmälan av ärendet, att skolöverstyrelsen, i anslutning till sitt förslag om handelsgymnasiernas omorganisation, i skrivelse den 20 november 1920 hemställt om förslag till riksdagen att till rekestipendier åt rektorer och lärare vid statliga och statsunderstödda handelsgymnasier samt med dem jämförliga läroanstalter anvisa ett anslag på extra stat av 4,000 kronor.

Till stöd för berörda hemställan har överstyrelsen, efter erinran, att riksdagen under en följd av år anvisat medel till rekestipendier och studieunderstöd åt lärare vid olika läroanstalter, såväl staten tillhöriga som statsunderstödda kommunala och enskilda skolor, anført bland annat:

För de under rubriken »handelsläroverk» hörande läroanstalternas, handelsgymnasiernas, lärare finnes icke något anslag för ovannämnda ändamål, fastän samma behov i minst lika hög grad föreligger beträffande dessa anstalters lärare som beträffande andra läroanstalters. Särskilt för lärarna i de båda huvudämnesgrupperna, den merkantila ämnesgruppen och språkgruppen, är detta behov synnerligen framträdande. Såsom en följd av handelns snabba och omfattande utveckling under de sista årtiondena har nämligen på det handelstekniska området en fortgående anpassning efter de nya förhållanden och krav, som denna utveckling medfört, måst äga rum. Detta torde även i mycket hög grad bliva fallet efter den nu rådande världskrisen med dess icke minst för handeln betydelsefulla och ingripande förändringar. Denna anpassning har främst avsett att genom omläggning och förenkling av kontorets arbete kunna dels uppnå en hastigare arbetstakt, dels vinna en tillförlitligare kontroll över affärsgången. Det är uppenbart, att, för att handelsundervisningen skall bliva till åsyftat gagn, vederbörande lärare med uppmärksamhet måste följa nyssnämnda utveckling och lägga sin undervisning därefter.

Beträffande undervisningen i den andra huvudämnesgruppen, nämligen främmande språk, framträder lika starkt behovet av att läraren genom studier i veder-

börande land söker lära känna det uttryckssätt och de sedvänjor, som förekomma inom affärlivet. Detta blir ännu mera uppenbart, då man betänker, att de flesta av handelsgymnasiernas lärare i främmande språk utbildat sig för undervisning vid allmänt läroverk och icke för undervisning vid handelsgymnasium. Vid allmänna läroverk förekommer förutom anslag till studiestipendier åt lärarna i allmänhet ett särskilt anslag för beredande av studiestipendier åt lärare i främmande levande språk. Möjligheten att erhålla resestipendier torde också i viss mån bidraga till att hos lärarna öka intresset för fortsatta studier även före och efter de studieresor, som kunna ifrågakomma, och såmedelst än ytterligare bidraga till att öka lärarnas insikter och skicklighet i vad de som lärare hava att uträtta.

Beträffande beloppet av det anslag, som av överstyrelsen för ändamålet ansetts erforderligt, yttrar överstyrelsen:

Vid de statsunderstödda handelsgymnasierna äro för närvarande anställda inalles något över 100 lärare. Därtill komma lärarna vid två icke statsunderstödda men under överstyrelsens inseeende ställda, med handelsgymnasier jämförliga läroanstalter, varigenom antalet uppgår till över 120. Av dessa hava emellertid icke så få en jämförelsevis ringa undervisning vid vederbörande handelsgymnasium och åtskilliga hava också en mera tillfällig anställning. Om emellertid endast hälften av hela antalet på grund av förutnämnda orsaker skulle kunna ifrågakomma till erhållande av resestipendier, så skulle likväl antalet lärare uppgå till över 60 eller till minst samma antal, som enligt överstyrelsens skrivelse den 31 augusti 1919 vid tekniska läroverk skulle kunna ifrågakomma till erhållande av dylika stipendier. Till beredande av resestipendier åt nyssnämnda lärare har 1920 års riksdag anvisat ett anslag å 4,000 kronor. I fall överstyrelsens förslag denna dag angående upprättande av statliga handelsgymnasier med mera skulle vinna Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, komme antalet fast anställda lärare att bliva avsevärt större än hittills. Överstyrelsen anser sålunda, att minst förnämnda belopp bör ställas till förfogande för nu ifrågavarande ändamål.

Det synes mig ligga i öppen dag, att staten, likaväl i fråga om förevarande kategori av befattningshavare som beträffande t. ex. de tekniska läroanstalternas lärare, vilka redan åtnjuta understöd för studieresor, har ett starkt intresse av att undervisningen blir i tillfälle att tillgodogöra sig de nya rön, som genom dylika resor kunna förvärfvas. Jag har, efter överstyrelsens motivering av sin framställning, i sådant avseende intet att tillägga. Jag tillstyrker, att anslag av riksdagen begäres för ändamålet, och anser anslagets belopp böra bestämmas till det av överstyrelsen föreslagna, 4,000 kronor, eller samma belopp, som för år 1921 är beviljat och för år 1922 av Kungl. Maj:t äskats till resestipendier åt lärare vid tekniska läroverk. Anslaget torde böra erhålla reservationsanslags natur

Departement-
chefen.

samt utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Jag hemställer alltså, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till resestipendier åt rektorer och lärare vid statliga och statsunderstödda handelsgymnasier samt med dem jämförliga läroanstalter, under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, anvisa på *extra stat* för år 1922 ett reservationsanslag av 4,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Breitholtz.